

به نام خداوند مهربان مهربان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جغرافیای دهم

درس ۱۰

توان های اقتصادی ایران

تهیه و تنظیم: امین الله قهرمانی
دبیر جغرافیا ناحیه ۱ شیراز
فروردین ۱۳۹۹

“

وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشٍ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ

”

سوره مبارکه اعراف، آیه ۱۰

و همانا شما را در زمین تمکین و اقتدار بخشیدیم و در آن بر شما معاش و روزی مقرر داشتیم، لیکن اندک شکر نعمت های خدا را به جای می آورید.

مقدمه

- اقتصاد علمی است که انسان برای تأمین نیازهای خود به آن توجه می کند.
- فعالیت های اقتصادی موجب افزایش ثروت در کشورها می شود و در نتیجه رفاه و آسایش را برای مردم آن کشور فراهم می آورد.
- **فعالیت های اقتصادی در سه بخش انجام می شود؛**
  1. کشاورزی،
  2. صنعت
  3. و خدمات.

وابستگی بین بخش های مختلف اقتصادی

- ✓ **توجه همه جانبه** به سه بخش مذکور نقش مهمی در توسعه اقتصادی و پیشرفت کشورها دارد. به طور مثال کشاورزی رونق نمی گیرد مگر اینکه امکانات مناسبی توسط بخش خدمات و صنعت فراهم شود.
- ✓ پاسخ به سؤالات زیر کمک می کند تا وابستگی بین بخش های مختلف اقتصادی بهتر درک شود.
- ✓ میزان استفاده از ابزار آلات کشاورزی چه تأثیری در میزان و کیفیت محصولات کشاورزی دارد؟
- ✓ وضعیت حمل و نقل در توزیع محصولات کشاورزی چه تأثیری می گذارد؟
- ✓ بازرگانی و تجارت چه تأثیری بر صادرات محصولات کشاورزی و صنعتی می گذارد؟
- ✓ آیا می توانید سؤالات دیگری طرح کنید که پاسخ های آن وابستگی این سه بخش اقتصادی را نشان دهد؟

شناخت و بهره‌گیری از توان‌های محیطی

برای پیشرفت و توسعه اقتصادی باید از تمام توان مالی موجود بهره‌گرفت.

محیط طبیعی مساعد از یک سو و انسان توانمند از سوی دیگر بستر مناسبی برای فعالیت‌های اقتصادی فراهم می‌آورد.

شناخت **توان‌های محیطی** به انسان کمک می‌کند تا از مکان‌ها به‌طور صحیح و بهینه استفاده کند و در بخش‌های مختلف اقتصادی به خوبی عمل نماید.

بخش کشاورزی

یکی از اساسی ترین نیاز های انسان، نیاز به غذا است.

به منظور برطرف کردن نیاز انسان به غذا، شکلی از رابطه بین انسان و محیط طبیعی ایجاد شده است که آن را « کشاورزی » می نامیم.

به عبارت ساده تر **کشاورزی؛ برقراری رابطه انسان با محیط طبیعی به منظور رفع نیاز غذایی است.**

این بخش به **دلیل** ایفای نقش حیاتی در تأمین مواد غذایی سالم، خودکفایی، ایجاد اشتغال و بهره مندی صحیح از **مواهب الهی مانند آب و خاک**، در اقتصاد کشور نقش بسیار مهمی دارد.

کشاورزی از فعالیت های اساسی و زیربنایی در اقتصاد ایران است که در سایه تلاش روستاییان زحمتکش محصولات با کیفیت به بازار عرضه می شود.

مهم ترین فعالیت ها در این بخش عبارت است از: **زراعت، باغداری و دامداری.**

مهم ترین فعالیت های بخش کشاورزی

✓ زراعت

✓ باغداری

✓ دامداری

✓ شیلات (صید و پرورش آبزیان)

✓ زنبورداری

✓ نوقان داری (پرورش کرم ابریشم)

به نظر شما این فعالیت ها کدام یک از بخش های دیگر کشاورزی را پوشش می دهد؟
کدام شرایط اقلیمی و جغرافیایی در ایجاد این نوع فعالیت ها تأثیر گذار است؟

• ۱- شیلات (صید و پرورش آبزیان)

شرایط و محیط های دریایی و دریاچه ای و رودخانه ها

• ۲- زنبورداری

در شرایط هوای معتدل تابستانها در مناطق سردسیر (شمال فارس) و زمستانها در مناطق گرمسیر (جنوب و جنوبغرب فارس)

• ۳- نوقان داری (پرورش کرم ابریشم)

محیط های مناسب پرورش درخت توت

بخش کشاورزی: زراعت

برداشت گندم فارس

برداشت سیب زمینی البرز

تنوع آب و هوایی در ایران، موقعیت مساعدی را برای تولید انواع **محصولات زراعی** فراهم آورده است.

انواع غلات، حبوبات، سبزیجات و محصولات جالیزی، نباتات علوفه ای و محصولات صنعتی، از جمله محصولاتی است که در نقاط مختلف کشور کشت می شود.

با اینکه فعالیت های زراعی در کشورمان بسیار گوناگون است، محدودیت در منابع آب و خاک، بهره وری کم، وجود آفات و خسارات طبیعی، نوسانات آب و هوایی، بی ثباتی در قیمت محصولات و... از جمله **مشکلات تولیدات زراعی** در کشور است که باعث شده است کشورمان در تأمین برخی محصولات زراعی به واردات وابسته باشد.

باغداری

پسته رفسنجان کرمان انار ساوه مرکزی خرما آپیش بوشهر

- اختلاف شدید درجه حرارت روزانه و سالانه در نواحی مختلف ایران، **سبب ایجاد تنوع فراوان در تولیدات باغی** شده است.
- کشور ما برای تولیدات باغی از مزیت های زیادی برخوردار است؛ زیرا امکان کشت انواع گوناگون میوه های سردسیری، نیمه گرمسیری و گرمسیری را دارد.
- این بخش از کشاورزی، از **مهم ترین اقلام صادراتی** کشور است که هر ساله ارز فراوانی را وارد کشور می کند.
- گونه های بی نظیری مانند **پسته، انار و خرمای ایرانی** در جهان بی همتاست.
- با توجه به استعدادهای متفاوت نواحی مختلف کشور در زمینه تولیدات باغی، هر استانی میوه های ویژه خود را تولید می کند.

جدول پراکندگی تولید سالانه میوه در کشور

نام محصول	استان‌های اصلی تولید کننده
سیب درختی	آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی، تهران، فارس، اصفهان
انگور	آذربایجان غربی، فارس، همدان، خراسان رضوی، قزوین
پرتقال	مازندران، فارس، کرمان
خرما	کرمان، سیستان و بلوچستان، خوزستان، بوشهر، فارس
انار	فارس، مرکزی، خراسان رضوی، یزد
پسته	کرمان، خراسان رضوی، یزد، فارس، سمنان

کشت گلخانه ای و مزایای آن

کشت گلخانه ای توت فرنگی هشتگرد البرز

- امروزه با توجه به مشکل کاهش منابع آبی کشور، توصیه می شود محور توسعه کشاورزی از زراعت به توسعه باغداری با روش های نوین آبیاری و متناسب با محیط تغییر یابد. این موضوع را در کلاس طرح نموده و در مورد آن بحث کنید.
- استفاده از کشت گلخانه ای، یکی از روش هایی است که بین باغداران ایرانی رایج شده است؛ زیرا مزایای فراوانی دارد؛ از جمله:
  - کاهش مصرف آب
  - تولید در طول سال و همه جا
  - کنترل بهتر وضعیت کشت

فعالیت: ۱

علت و تنوع پراکندگی محصولات باغی و زراعی را در استان فارس بررسی کنید.

//؟ •

فعالیت: ۱

آیا در استان فارس کشت گلخانه ای رواج دارد؟ چه نوع محصولی در آنجا کشت می شود؟

- استان فارس اکنون دارای ۵۲۳ هکتار گلخانه است که هنوز با چشم انداز ۱۰ ساله فاصله دارد. با این حال گام‌های بلندی در جهت رفع موانع و توسعه کشت گلخانه‌ای برداشته شده است و روند رو به رشدی را تجربه کرده است. به طوری که به گفته پاکاری تنها در سال ۹۷، ۱۲۳ هکتار توسعه کشت گلخانه‌ای و کنترل شده داشته است و بالغ بر ۱۰۰۰ هکتار نیز مجوز تغییر کاربری یا مجوز کمیسیون ماده دو جهت توسعه کشت گلخانه‌ای صادر کرده و پرونده تشکیل شده است.
- مدیر باغبانی سازمان جهاد کشاورزی استان فارس اعلام کرد: شهرستان‌های **سپیدان، شیراز، فسا، پاسارگاد، نی ریز، مرودشت، جهرم و قیر و کارزین** بیشترین سطح زیر کشت محصولات گلخانه‌ای در استان را به خود اختصاص داده اند.
- در این برنامه ریزی به تنوع بخشی محصولات باغی، انواع سبزی و صیفی، گیاهان دارویی، گل و گیاه تزئینی و تولید نهال و نشا توجه شده است.
- **محصولات گلخانه ای تولید شده شامل** گوجه فرنگی، خیار، فلفل، انواع گل، توت فرنگی، انواع نشا سبزی و صیفی، گیاهان دارویی و سایر محصولات است.

دامداری

- بسیاری از مواد غذایی که ما مصرف می کنیم، مستقیم یا غیرمستقیم از راه دامداری به دست می آید.
- **گسترده‌گی کشور در عرض جغرافیایی، تنوع اقلیمی و گونه های گیاهی**، وضعیت مناسبی را برای پرورش انواع دام فراهم کرده است.
- علاوه بر آن روند رو به رشد صنایع تبدیلی، وجود نیروی انسانی متخصص و ماهر و استفاده از روش های علمی در مجموع، باعث رشد این بخش از اقتصاد کشور ما شده است.
- تولید محصولات دامی باعث رونق صنایع غذایی در کشور شده است. این صنایع در **اقتصاد غذایی، اشتغال، تولید ناخالص داخلی، امنیت غذایی و صادرات کشور** نقش مهمی دارد.
- یکی از تولیدکنندگان محصولات دامی، **عشایر غیور و زحمت کش** هستند، هر چند جمعیت عشایری کمتر از ۲٪ از جمعیت کشور است، آنان **۲۵٪ واحد دامی و ۲۰٪ از تولید پروتئین** مربوط به دام کشور را به خود اختصاص داده اند.

دامداری

پرورش بلدرچین - گالیکش - گلستان

پرورش شترمرغ - ورامین

پرورش شتر - سیستان و بلوچستان

فعالیت: ۲

در استان محل زندگی شما کدام گروه از تولیدات دامی و صنایع غذایی وجود دارد؟

- استان فارس با دارا بودن ۱۲ میلیون واحد دامی به عنوان دومین قطب دامپروری کشور محسوب می شود. نیاز به تولید کافی محصولات دامی به ویژه شیر و گوشت و محدود بودن عوامل تولید، ضرورت استفاده بهینه از منابع و افزایش بهره‌وری را آشکار و ضرورت توجه به تحقیقات در این زمینه را روشن می‌سازد. بخش تحقیقات علوم دامی با هدف انجام تحقیقات کاربردی در زمینه بهبود کمی و کیفی محصولات دامی در سال ۱۳۷۲ تاسیس شد و تاکنون طرح‌های مختلفی در زمینه دام و طیور به انجام داده است.
- واحدهای پرورش گاو شیرده و گوشتی، تولید بلدرچین، پرورش شترمرغ، دامپروری عشایری با پرورش بز و گوسفند، واحدهای پرورش مرغ گوشتی و تخم‌گذاری، پرورش مرغ خانگی و محلی، پرورش بوقلمون، پرورش شتر

فعالیت: ۲

آیا ارتباطی بین توان محیطی محل زندگی شما با فعالیت های تولیدات دامی و صنایع غذایی وجود دارد؟

- بله
- استان فارس دارای تنوع اقلیمی و دارای محیط های کوهستانی سرد ، و بیابانی سرد و خشک و گرم و خشک و نیز دشت های حاصلخیز است و استعداد پرورش همه گونه تولیدات دامی از پرورش طیور ، گاو، گوسفند و شتر و شتر مرغ دارد و در تولید دام و پروتئین کشور از برترین استانهای کشور است.

بخش صنعت و معدن

صنعت شامل مجموعه فعالیت هایی است که به تغییر شکل فیزیکی یا شیمیایی مواد مختلف اولیه و تبدیل آنها به محصولات جدید منجر می شود؛ اعم از اینکه این تغییرات با دست یا ماشین در کارگاه و یا منزل انجام شود.

بخش صنعت، محرک اصلی رشد، موفقیت و نوآوری کشورها به شمار می رود. فعالیت در این بخش به ایجاد اشتغال منجر خواهد شد.

بسیاری از مشاغل به طور مستقیم یا غیرمستقیم به صنعت وابسته است. بخش صنعت در تجارت، تحقیق، توسعه و بهره وری سهم قابل توجهی دارد.

تقسیم بندی صنایع در ایران:

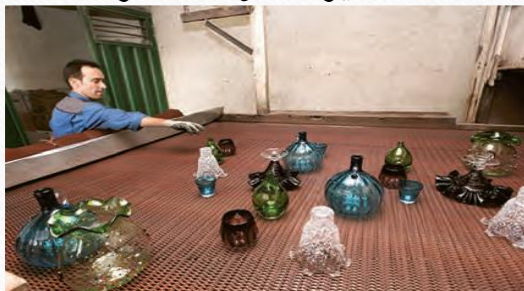
صنایع اصلی کشور را می توانیم به دو گروه «**صنایع دستی**» و «**صنایع ماشینی**» تقسیم بندی کنیم.

تولید فولاد اهواز

کارخانه ایران خودرو تهران

کارگاه شیشه گری اسلام شهر تهران

گلیم بافی عشایر قشقایی استان فارس

صنایع دستی:

کارگاه بافت فرش دستی - استان کرمان

- **صنایع دستی؛** به آن دسته از فعالیت هایی گفته می شود که عمدتاً با استفاده از مواد اولیه بومی و به کارگیری ابزار و وسایل ساده دستی، در قسمتی از مراحل اساسی تولید و به ساخت محصولی منجر می شود که در هر واحد آن ذوق هنری و خلاقیت فکری صنعتگر به گونه ای تجلی می یابد.
- یکی از صنایع دستی مهم ایران فرش دستبافت است.
- کشور ما یکی از صادرکنندگان عمده این فرش در جهان است که به دلیل بافت و نقش و نگار خاص، از اهمیت و شهرت بین المللی برخوردار است.

به تصاویر زیر نگاه کنید.

آیا تصاویر زیر می تواند فرهنگ و دیدگاه مناطق تولید کننده آن را نشان دهد؟

کارگاه سفال - لالچین - همدان

کارگاه شیشه گری - اسلام شهر - تهران

فعالیت: ۳

کدام صنایع دستی در محل زندگی شما پر رونق است؟ چرا؟

خاتم کاری: شیراز مهد خاتم کاری در کشور است

فرش قشقایی: استان فارس ، محل ییلاق و قشلاق عشایر قشقایی و این ایل از دیرباز در کنار دامداری هنر فرش را در خود زنده نگه داشته و امروزه با وجود یکجانشینی بیشتر این ایل، در خانه ها و کارگاهها به رواج این هنر می پردازند و محصولات هنرهای دستیشان در نمونه های قالی ، گبه، گلیم، جاجیم ، چننه، خورجین، تابلو فرش به بازار عرضه می شود که هنر قالی این ایل در کشور و بلکه در جهان مشهور است.

در شیراز همچنین هنرهای دسته دیگری از قدیم رواج داشته است از جمله کوزه گری، شیشه گری ، نمد مالی، معرق، کاشی کاری ، زرگری ، نقره کاری و قلمکاری و ...

صنایع ماشینی:

- **صنایع ماشینی** شامل صنایع نفت و گاز، پتروشیمی، فلزات اساسی، خودروسازی، ماشین سازی، صنایع شیمیایی و صنایع غذایی می شود.

کارخانه ایران خودرو تهران

تولید فولاد اهواز

پتروشیمی شازند استان مرکزی

صنایع ماشینی - صنایع فلزات اساسی

- از جمله صنایع ماشینی است که شامل **صنعت فولاد، آلومینیوم، مس، سرب و روی** می شود. بخش زیادی از صادرات غیرنفتی کشور را، این بخش صنعتی پوشش می دهد.

ذوب آهن اصفهان

شرکت آلومینیوم ایران (ایرالکو) در اراک

تولید فولاد اهواز

صنایع ماشینی – بخش صنایع پتروشیمی

- از جمله صنایع مهم کشورمان صنعت پتروشیمی است که بعد از نفت و گاز، **بزرگ ترین بخش صنعتی کشور** به شمار می رود. **مواد پتروشیمی** در تولید انواع **لاستیک، پلاستیک، شوینده، چسب، کود، رنگ، الیاف مصنوعی** و... کاربرد دارد.

پتروشیمی شازند استان مرکزی

پتروشیمی بندر امام خمینی خوزستان

پتروشیمی شیراز

صنایع خودروسازی

کارخانه پارس خودرو (سایپا) تهران

کارخانه ایران خودرو تهران

صنعت خودروسازی یکی از شاخصه های توسعه یافتگی کشور است که می تواند فرصت های شغلی بسیاری برای کشور فراهم آورد و از جمله صنایعی است که در سند چشم انداز به آن توجه خاصی شده است. دو شرکت بزرگ **ایران خودرو و پارس خودرو (سایپا)**، بخش عمده ای از خودروهای کشور را تولید می کنند.

صنایع دفاعی:

این صنایع وظیفه طراحی و تولید تجهیزات نظامی برای نیروهای مسلح را عهده دار است و از بخش های تحقیق و توسعه، تولید تجهیزات نظامی و تأسیسات و کارخانجات تشکیل شده است.

محصولات دفاعی ایران از نظر کیفیت در صدر سلاح های جهان قرار داشته و ضامن استقلال، خودکفایی و امنیت کشور هستند.

فعالیت: ۴

در استان شما کدام صنایع ماشینی وجود دارد؟ دلایل تولید این محصولات را بیان کنید.

پتروشیمی شیراز واقع در مرودشت

پالایشگاه شیراز در اب باریک

شرکت صنایع الکترونیک ایران (صا ایران)

شرکت فولاد واقع در اکبرآباد کوار

شرکتهای متعدد صنایع غذایی در اطراف شیراز

نیروگاههای تولید برق

دلایل تولید بخاطر قطب جمعیتی شیراز و نیاز به سوخت، کشاورزی، نیاز به مواد غذایی و برق و ...

معادن

ایران یکی از کهن ترین تمدن های جهانی در کشف معدن است و امروزه با وجود بیش از ۷۰ نوع ماده معدنی، یکی از قدرت های برتر معدنی جهان است.

در کشور ما موادی مانند نفت، گاز، بوکسیت، مس، روی، سرب، سنگ آهن و... وجود دارد.

همچنین بخش معدن یکی از بخش های مهم اشتغال در کشورمان است.

استان های یزد، کرمان و اصفهان بیشترین شاغلان بخش معدن کشور را دارند.

معادن

عدم تعادل در پراکندگی قطب های صنعتی در سطح کشور نشان می دهد که به توان و ظرفیت های محیطی ایران به طور کامل توجه نشده است.

به طور مثال می توان به نواحی شرقی و مرکزی کشور اشاره کرد که از نظر ذخایر و مواد اولیه غنی هستند ولی به دلیل اینکه به صورت محدود مورد بهره برداری قرار گرفته اند با رشد صنعتی روبه رو نبوده اند.

اگر در استفاده از منابع طبیعی، ویژگی ها و توان محیطی آن منطقه مورد بررسی قرار گیرد، همه مناطق کشور می توانند متناسب با امکان های طبیعی و انسانی خود توسعه یابند.

خدمات

- به زنجیره فعالیت های مالی، مدیریتی، بهداشتی، آموزشی، انتظامی، اطلاعاتی، گردشگری، تجارت و بازرگانی که به طور غیرمستقیم در بهبود کیفیت و کمیت تولیدات کشور مؤثرند، «خدمات» گویند.
- امروزه، بخش خدمات کمک زیادی به ترسیم سایر بخش های اقتصادی می کند. به طور مثال رشد و توسعه بخش های کشاورزی و صنعت وابسته به تحقیقات و پژوهش های متعددی است که توسط بخش خدمات انجام می شود.
- خدمات در کشورها به وسیله بخش خصوصی و دولتی به مردم عرضه می شود.
- بسیاری از امکانات خدماتی در ایران از طریق سرمایه گذاری بخش دولتی انجام می شود.
- امکانات آموزشی و بهداشتی و درمانی از جمله خدماتی است که دولت به آن توجه می کند.

حمل و نقل

عامل راه همواره مورد نظر انسان بوده است و به مقاصد گوناگون نظیر دسترسی و دستیابی به منابع غذایی و مایحتاج زندگی، دیدار و ملاقات دوستان و خویشاوندان، زیارت و سیاحت، روابط تجاری با مردم مناطق دور و نزدیک در صدد احداث راه و ساخت و استفاده از وسایل نقلیه برآمده است.

حمل و نقل

امروزه زیربنای توسعه اقتصادی براساس سیستم حمل و نقل و ارتباطات مناسب آن شکل می گیرد. اگر راه ها و وسایل حمل و نقل کافی در اختیار نباشد، امکان اتصال بین نواحی مختلف و تبادل کالا وجود نخواهد داشت.

می گویند: راه ها رگ های حیات جامعه هستند و تمام فعالیت های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی جامعه را تدوام می بخشند. نواحی دورافتاده ای که استعداد خوبی در زمینه انواع تولیدات دارند، اگر امکانات حمل و نقل مناسب در اختیار نداشته باشند، امکان بهره وری بهینه از استعدادهای محیطی برای آن نواحی وجود نخواهد داشت.

بنابراین سیستم حمل و نقل مناسب، نتایج مثبتی برای یک کشور دارد.

به تصاویر زیر دقت کنید تا انواع راه ها را بشناسید.

ایستگاه راه آهن ساری

فرودگاه مهرآباد - تهران

بندر شهید رجایی - هرمزگان

آزادراه قزوین - زنجان

آموزش و پرورش

نهاد آموزش و پرورش از مهم ترین نظام های اجتماعی هر جامعه محسوب می شود.

رسالت این نهاد افزایش سطح آگاهی و نگرش افراد در جامعه است. برای تربیت انسان های سالم و رشد یافته دولت ها هزینه بسیاری صرف می کنند، اما اطمینان دارند اثربخشی و بازدهی آن در درازمدت به دست خواهد آمد.

این بخش از خدمات نیروی انسانی کارآمد و متخصص در بخش های صنعت، خدمات و کشاورزی را تربیت می کند.

تجارت و بازرگانی

- انسان از ابتدای خلقت تا کنون روش های تجاری متفاوتی را تجربه کرده است.
- ساده ترین شکل تجارت انسان همان شیوه مبادله کالا به کالا (پایاپای) است.
- با گذشت زمان تجارت از شکل ساده خود خارج شده و شکل جهانی به خود گرفته است.
- به طوری که امروزه تجارت یکی از راه های مهم تولید ثروت برای کشورهاست.

تجارت و بازرگانی

- ایران یکی از کشورهای قدیمی در امر تجارت است.
- این سرزمین به **دلیل** موقعیت استراتژیکی ویژه، عبور جاده ابریشم و راه ادویه از نظر تجارت قدمت دارد.
- باتوجه به موقعیت و جایگاه تجارت در تولید ثروت، حضور قوی ایران در عرصه های تجارت جهان ضروری است.
- در **گذشته** انجام امور تجاری در مکان های مشخص مانند بازار و مؤسسات خرده فروشی و عمده فروشی انجام می گرفت.
- **امروزه** تجارت الکترونیک بخش وسیعی از انتقال کالا و خدمات را برعهده گرفته است.
- استفاده گسترده از اینترنت امکان خرید و فروش سریع را به مقدار زیاد تسهیل کرده است.

فعالیت: ۵

با جستجو در سایت‌های اینترنتی معایب و محاسن تجارت الکترونیکی را پیدا نموده و جدول زیر را کامل کنید.

معایب تجارت الکترونیک	محاسن تجارت الکترونیک
<ul style="list-style-type: none"> - عدم اطمینان طرفین از اصالت یکدیگر - احتمال هک نمودن سایت‌ها - عدم اطمینان از کیفیت کالاها -	<ul style="list-style-type: none"> - کاهش هزینه‌ها - سرعت در کارها - صرفه جویی در وقت

گردشگری

- یکی از خدمات مهم، که امروزه مورد توجه بسیاری از کشورها قرار دارد، گردشگری است.
- گردشگری در ردیف شغل های پردرآمد، پاک و کم هزینه است که برای کشور میزبان می تواند اشتغال زایی، توسعه، رونق اقتصادی و ارتباطات جهانی سازنده ایجاد کند.
- کشور ما برای جذب گردشگران داخلی یا خارجی توانمندی های فراوانی دارد؛ به شکلی که سازمان جهانی گردشگری (WTO) ایران را از نظر **جاذبه های طبیعی**، **در رتبه پنجم** و از نظر **جاذبه های تاریخی و فرهنگی در رتبه دهم جهانی** قرار داده است.

جاذبه های گردشگری ایران

- وجود مراکز ارزشمند دینی، مذهبی، زیارتگاهی و اماکن مقدس کشور زمینه فرهنگی مناسبی است.
- پیکره بندی طبیعی این سرزمین، برخورداری از موقعیت دریایی و خشکی، وجود کوه های بلند، دشت های وسیع، سواحل گوناگون و بیابان های شگفت انگیز گردشگری زمین گردی (ژئوتوریسم) ایجاد کرده است.
- تنوع زیستی ایران با وجود زیست بوم های بسیار گوناگون گیاهی و جانوری در کشور برای گردشگری علمی و طبیعت گردی بسیار مناسب است.
- تنوع قومی و فرهنگی در کشور که به همراه خود مجموعه ای از آیین ها، لباس ها، خوراکی ها، آهنگ ها، مراسم و گویش های محلی را ایجاد کرده و زمینه های گردشگری اجتماعی فرهنگی را فراهم آورده است.

جاذبه های گردشگری ایران (ادامه)

- در کشور ما بیش از ۱۶۰ نوع **صنایع دستی** وجود دارد که این توانمندی، گردشگران علاقه مند خاص خود را دارد.
- وجود تمدنی با ریشه هایی در اعماق تاریخ، از هزاره های قبل از میلاد تا کنون، کشور ما را به یکی از خاستگاه های تمدن بشری تبدیل نموده است که پیامد آن، وجود بیش از یک میلیون **اثر باستانی و تاریخی** در کشور است. این توانمندی، جاذب میلیون ها گردشگر، محقق و علاقه مند از داخل و خارج کشور است.
- وجود **مراکز گوناگون فرهنگی مانند موزه ها، جشنواره ها، نمایشگاه ها، مراکز علمی و تفریحی، مراکز خرید، مراکز درمانی** و ... که هر کدام مقصد بسیاری از گردشگران داخلی و خارجی است.
- موقعیت ریاضی کشورمان و گستردگی آن در عرض جغرافیایی باعث **تنوع اقلیمی و چشم اندازهای طبیعی** شده است.
- وجود **یادواره های دفاع مقدس** در مناطق غربی ایران و خوزستان سالانه تعداد زیادی از هم وطنان را به این مناطق جلب می کند (راهیان نور).

جاذبه‌های گردشگری ایران

۷ وجود مراکز گوناگون فرهنگی مانند موزه‌ها، جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها، مراکز علمی و تفریحی، مراکز خرید، مراکز درمانی و... که هر کدام مقصد بسیاری از گردشگران داخلی و خارجی است.

۶ وجود تمدنی با ریشه‌هایی در اعماق تاریخ، از هزاره‌های قبل از میلاد تاکنون، کشور ما را به یکی از خاستگاه‌های تمدن بشری تبدیل نموده است که پیامد آن، وجود بیش از یک میلیون اثر باستانی و تاریخی در کشور است. این توانمندی، جاذب میلیون‌ها گردشگر، محقق و علاقه‌مند از داخل و خارج کشور است.

۵ در کشور ما بیش از ۱۶۰ نوع صنایع دستی وجود دارد که این توانمندی، گردشگران علاقه‌مند خاص خود را دارد.

۴ تنوع قومی و فرهنگی در کشور که به همراه خود مجموعه‌ای از آیین‌ها، لباس‌ها، خوراکی‌ها، آهنگ‌ها، مراسم و گویش‌های محلی را ایجاد کرده و زمینه‌های گردشگری اجتماعی - فرهنگی را فراهم آورده است.

۸ موقعیت ریاضی کشورمان و گستردگی آن در عرض جغرافیایی باعث تنوع اقلیمی و چشم‌اندازهای طبیعی شده است.

۹ وجود یادواره‌های دفاع مقدس در مناطق غربی ایران و خوزستان سالانه تعداد زیادی از هم‌وطنان را به این مناطق جلب می‌کند. (راهبان نور)

۱ وجود مراکز ارزشمند دینی، مذهبی، زیارتگاهی و اماکن مقدس کشور زمینه فرهنگی مناسبی است.

۲ پیکره‌بندی طبیعی این سرزمین، برخورداری از موقعیت دریایی و خشکی، وجود کوه‌های بلند، دشت‌های وسیع، سواحل گوناگون و بیابان‌های شگفت‌انگیز گردشگری زمین‌گردی (ژئوتوریسم) را ایجاد کرده است.

۳ تنوع زیستی ایران با وجود زیست‌بوم‌های بسیار گوناگون گیاهی و جانوری در کشور برای گردشگری علمی و طبیعت‌گردی بسیار مناسب است.

فعالیت: ۶

با توجه به جاذبه های گردشگری ایران، هر یک از تصاویر را شماره گذاری نمایید.

۱- مراکز دینی و زیارتگاهی

۲- ژئوتوریسم

۳- تنوع زیستی

۵- صنایع دستی

۶- آثار باستانی و تاریخی

۷- مراکز فرهنگی و جشنواره ها

مشهد مقدس - خراسان رضوی

میناکاری - اصفهان

جشنواره اقوام ایرانی - تهران

آلنگولی - تبریز - آذربایجان شرقی

یوزپلنگ ایرانی (آسیایی) - استان سمنان

آبشار بهرام بیگی - استان کهگیلویه و بویراحمد

در استان فارس چه جاذبه های طبیعی و تاریخی و فرهنگی وجود دارد؟ چگونه می توان از آنها محافظت کرد؟

- **جاذبه های طبیعی**
- آبشار مارگون
- بهشت گمشده
- دریاچه ها و تالاب هایی مانند ارژن و پریشان
- تنگ براق
- **جاذبه های تاریخی و فرهنگی**
- آرامگاه سعدی و حافظ
- تخت جمشید
- مجموعه زندیه
- مراکز ارزشمن دینی: شاهچراغ، سید علاءالدین حسین ع و ...

با آموزش عمومی و فرهنگ سازی و محافظت فیزیکی از آنها و ایجاد مناطق حفاظت شده و پارک ملی می توان از آنها برای آیندگان محافظت نمود

بیشتر بدانیم - گردشگری روستایی

یکی از انواع گردشگری که باید مورد توجه قرار گیرد گردشگری روستایی است.

در ایران روستاهای متعددی وجود دارد که دارای جاذبه های طبیعی و تاریخی بوده و با عنوان **نقاط هدف گردشگری** از آنها یاد می شود.

در گردشگری روستایی بازدیدکنندگان با ویژگی های زندگی روستایی، هنر، فرهنگ و میراث فرهنگی روستاها آشنا و تبادلات فرهنگی و اجتماعی بین گردشگران و افراد محلی و ساکن در روستاها ایجاد می شود.

روستاها همچنین به دلیل داشتن **چشم اندازهای طبیعی و آب و هوای سالم** تر مکان های مناسبی برای گذران اوقات فراغت و استراحت ساکن شهرها می باشند.

رونق گردشگری روستایی می تواند به ایجاد مشاغل و کسب درآمد روستاها منجر شود.

سوالات درس ۱۰ - صفحه ۱

- سه بخش اصلی فعالیت های اقتصادی کشور را نام ببرید.
- دید ترکیبی و همه جانبه در بخش های اقتصادی کشور به چه معنی است؟ توضیح دهید و اثرات آنرا ذکر کنید.
- منظور از وابستگی بین بخش های مختلف اقتصادی چیست؟ توضیح دهید.
- آیا می توانید سؤالاتی طرح کنید که پاسخ های آن وابستگی به سه بخش اقتصادی را نشان دهد؟
- شناخت توان های محیطی چه تاثیری بر بخش های اقتصادی کشور دارد؟
- به طور ساده کشاورزی را تعریف کنید.
- بخش کشاورزی چه نقشی در اقتصاد و زندگی مردم دارد؟
- مهمترین فعالیتهای بخش کشاورزی را نام ببرید.
- کدام شرایط اقلیمی و جغرافیایی در ایجاد فعالیت هاس **زنبورداری**، **ماهیگیری** و **نوقان داری** تأثیرگذار است؟
- تولید انواع محصولات زراعی در کشور به چه دلیل است؟

سوالات درس ۱۰ - صفحه ۲

- چند نمونه از محصولات زراعی کشور را نام ببرید.
- مشکلات تولیدات زراعی در کشور را بر شمارید.
- چرا تولیدات باغی در ایران، تنوع فراوان دارد؟
- چرا کشور ما برای تولیدات باغی از مزیت های زیادی برخوردار است؟
- مهم ترین اقلام صادراتی کشور در کدام بخش از کشاورزی است؟
- مهم ترین اقلام صادراتی کشور در بخش باغداری چیست؟
- استان فارس در تولید چه میوه هایی در کشور دارای رتبه های برتر است؟
- استانهای تولید کننده و صادر کننده خرما، انار و پسته را نام ببرید.
- امروزه به دلیل مشکل کمبود آب تغییر محور در کشاورزی باید چگونه باشد؟
- کشت گلخانه ای چه مزایایی دارد؟

سوالات درس ۱۰ - صفحه ۳

- علت و تنوع پراکندگی محصولات باغی و زراعی را در استان فارس بررسی کنید؟
- آیا در استان محل زندگی شما کشت گلخانه ای رواج دارد؟ چه نوع محصولی در آنجا کشت می شود؟
- چرا در کشور وضعیت مناسبی برای پرورش انواع دام فراهم است؟
- رشد بخش دامداری اقتصاد کشور به چه دلایلی است؟
- چرا تولید محصولات دامی باعث رونق صنایع غذایی در کشور شده است؟
- نقش محصولات دامی در صنایع غذایی و در اقتصاد کشور چیست؟
- سهم عشایر در تولید دام و تامین پروتئین و اقتصاد کشور چگونه است؟
- به نظر شما بخش دامداری شامل چه فعالیتها(انواع دام) می شود؟
- در استان محل زندگی شما کدام گروه از تولیدات دامی و صنایع غذایی وجود دارد؟
- آیا ارتباطی بین توان محیطی محل زندگی شما با این فعالیت ها وجود دارد؟

سوالات درس ۱۰ - صفحه ۴

- منظور از صنعت چیست؟ یا بخش صنعت شامل چه فعالیتهایی است؟
- تاثیر صنعت در ایجاد اشتغال و تجارت و ارزآوری کشور چگونه است؟ یا چه سهمی دارد؟
- دو گروه اصلی و عمده صنایع کشور چیست؟
- منظور از صنایع دستی چیست؟ یا به چه فعالیتهایی گفته می شود؟
- آیا صنایع دستی می تواند فرهنگ و دیدگاه مناطق تولید کننده آن را نشان دهد؟ توضیح دهید.
- کدام صنایع دستی در محل زندگی شما پر رونق است؟ چرا؟
- چند نمونه از محصولات صنایع دستی کشور را نام ببرید.
- صنایع ماشینی شامل چه صنایعی است؟
- خودروسازی، پتروشیمی، تولید فرش و سفالگری هر یک در کدام گروه اصلی صنایع قرار می گیرد؟
- فلزات اساسی در کدام گروه از صنایع است و شامل چه مواردی است؟

سوالات درس ۱۰ - صفحه ۵

- بزرگترین بخش صنعتی کشور چیست؟
- صنایع پتروشیمی چه رتبه ای در صنایع کشور دارد؟
- مواد پتروشیمی شامل چه مواردی است؟
- دو شرکت مهم خودروسازی کشور چه نام دارند؟
- صنایع دفاعی شامل چه بخش هایی می شود و چه اهمیتی دارد؟
- در استان شما کدام صنایع ماشینی وجود دارد؟ دلایل تولید این محصولات را بیان کنید.
- بیشترین شاغلان بخش معدن کشور در چه استانهایی است؟
- مواد معدنی مهم در اقتصاد کشور را نام ببرید.
- با مقایسه دو نقشه پراکندگی معادن و صنایع ایران، به چه نتیجه ای دست می یابید؟
- عدم تعادل در پراکندگی قطب های صنعتی در سطح کشور نشانگر چیست؟
- نواحی شرقی و مرکزی کشور از نظر **ذخایر معدنی** و **توسعه صنعتی** مقایسه کنید و علت آنرا بیان نمایید.
- توجه به ویژگی ها و توان محیطی در استفاده و بهره برداری از منابع طبیعی و معدنی چه تاثیری دارد؟

سوالات درس ۱۰ - صفحه ۶

- خدمات به چه فعالیتهایی گفته می شود؟
- تاثیر بخش خدمات در سایر بخش های اقتصادی کشور را با مثالی روشن نمایید.
- چرا حمل و نقل و راه ها رگ حیاتی جامعه هستند؟ تاثیر حمل و نقل و راه را در اقتصاد کشور توضیح دهید.
- انواع سیستم ها یا بخش های حمل و نقل را نام ببرید.
- نقش آموزش و پرورش در اقتصاد کشور و تاثیر آن در سایر بخش های اقتصادی چیست؟
- شکل ساده و قدیمی و شکل جهانی و امروزی تجارت چگونه است؟
- ایران به چه دلایلی یکی از کشورهای قدیمی در امر تجارت است.
- نحوه انجام امور تجاری در گذشته و امروز را مقایسه کنید.
- معایب و محاسن تجارت الکترونیک را برشمارید.

سوالات درس ۱۰ - صفحه ۷

- مزیت ها و ویژگی های گردشگری در اقتصاد کشور را ذکر کنید.
- از نظر سازمان گردشگری جهانی ایران دارای چه مقامهایی است؟
- ایران از نظر گردشگری چه جاذبه هایی دارد؟ (جاذبه های گردشگری ایران)
- منظور از ژئوتوریسم چیست؟
- تنوع قومی و فرهنگی چه جاذبه هایی برای گردشگری دارد؟
- تاثیر آثار باستانی و جاذبه های تاریخی کشور در گردشگری و اقتصاد کشور را مختصرا توضیح دهید.
- تنوع اقلیمی و چشم اندازهای طبیعی ایران به چه دلایلی است؟
- در استان فارس چه جاذبه های طبیعی و تاریخی و فرهنگی وجود دارد؟

الحمد لله رب العالمين
در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

الحمد لله رب العالمين

• در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

الحمد لله رب العالمين

• در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

الحمد لله رب العالمين

• در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

الحمد لله رب العالمين

در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

الحمد لله رب العالمين

در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

الحمد لله رب العالمين

• در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

الحمد لله رب العالمين

• در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

الحمد لله رب العالمين

در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

الحمد لله رب العالمين

در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
فَقْرًا
وَالْأَصْدَاقَ
لِيَسْتَعِينُوا
بِإِقْرَابٍ
مِنْهُمْ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

• در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

الحمد لله رب العالمين

• در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

الحمد لله رب العالمين

در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

الحمد لله رب العالمين

• در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

الحمد لله رب العالمين

در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

الحمد لله رب العالمين

• در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

شرکت پتروشیمی شیراز
SHIRAZ PETROCHEMICAL CO.

الحمد لله رب العالمين

• در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

الحمد لله رب العالمين

• در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید

الحمد لله رب العالمين

در پناه خداوند بزرگ و مهربان همواره در سلامت و سعادت باشید